

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars Prima. De Ivrisdictione Et Foro Competenti. Pars Secunda. De Præeminentiis & Præcedentiis

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

Disc. XLVII. An, & quando Episcopus vel alter Prælati sit Judex in causa propriæ mensæ, Et ubi agitur de bonis vel juribus Ecclesiæ, quorum fructus, & emolumenta ad ejus commodum cedant. Et an & ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74087](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74087)

recepta distinctione *Bar. in l. si Maritus 15. §. leg. Julia in fine ff. ad leg. Juliam de adulteris*, quod scilicet Civitas concedere potest dictam civilitatem in sui præjudicium suorumque subditorum, & in iis quæ ab ipsa dependent. Idemque quoad Baronem seu Dominum temporalem, cum aliàs concedere generaliter veram civilitatem sit de Regalibus, ac pertineat ad supremam Principis potestatem, & sequuntur ceteri collecti per *Roland. conf. 79. numer. 16. lib. 2. Menoch. dicta presumpt. 30. numer. 22. Sessa decis. 90. numer. 3. & 4.* Et in terminis proximis civilitatis concessæ per Civitatem, non suffragantis adversus Episcopum utpotè ipsi Civitati non subiectum ad effectum gaudendi concordia *Revenaten. habetur apud Heroum conf. 104. numer. 6. & 8. lib. 1. & conferunt quæ in materia adoptionis, seu affectionis in familiam distinguendo habentur in dicta Romana protectionum sub tit. de præminentibus hoc tit. disc. 13.*

C O T R O N E N .
C E N S U R A R U M
P R O E P I S C O P O ,
C U M
BARONE INSULÆ.

Casus decisus per Rotam ut infra.

An, & quando Episcopus vel alter Prælatus sit Iudex in causa propriæ mensæ, Et ubi agitur de bonis vel iuribus Ecclesiæ, quorum fructus, & emolumenta ad ejus commodum cedant.

Et an & quando procedere possit ad censuras aliosque actus jurisdictionales contra non subditos, vel quia non dicecesani, vel quia exempti præsertim ex causa defensionis bonorum Ecclesiæ, adversus usurpantes, vel impediētes.

S U M M A R I U M .

- 1 **F**Acti series.
- 2 **A**bsolutio non est neganda ubi censura sunt dubia.
- 3 **O**rdinarius procedere potest ad declarationem censurarum laicorum a iure etiam contra exemptos & non subditos.
- 4 **A**n & quando Episcopus vel Prælatus gladium spirituale censurarum exercere possit cum non subditis ob injuriam seu violentiam sibi in persona vel bonis illatam.
- 5 **A**n Episcopus procedat in causa sua Ecclesiæ vel mensæ.
- 6 **D**istinguuntur plures casus, & primò non procedit in causa suorum bonorum privatorum.
- 7 **A**n sit Iudex in causa jurisdictionali cum alio Prælato, quod declaratur.
- 8 **E**st competens in causis juris patronatus seu libertatis beneficiorum.
- 9 **N**on est competens in causis mensæ, ubi scilicet principalis contentio est, an bona ad unam vel al-

- teram mensam pertineant sine præjudicio Ecclesiæ.
- 10 **Q**uid in causis super bonis Ecclesiæ cum tertio, quorum fructus sit ipsius Episcopi vel Prælati.
 - 11 **Q**uod in his causis Episcopus non sit recusabilis.
 - 12 **C**ontrarium verius, ut possit recusari.
 - 13 **S**ed sine recusatone validè procedit.
 - 14 **Q**uomodo intelligenda propositio quod Episcopus non potest esse Iudex in causa mensæ.
 - 15 **Q**uando dicatur causa propria, in qua non licet judicare.
 - 16 **I**nterfere secundarium non facit causam propriam.
 - 17 **U**bi Episcopus est recusabilis, rectè judicat de consensu.
 - 18 **O**bservantia potest tribuere jurisdictionem aliàs incompetentem.
 - 19 **O**bservantia est, quod Episcopi cognoscunt has causas.
 - 20 **D**e inconvenientibus aliàs resultantibus.
 - 21 **E**piscopus etiam recusatus procedere potest ad censuras contra eum turbantes in sua possessione, & de ratione.
 - 22 **E**t an etiam contra non subditos, Et quid differat esse subditum nec ne.
 - 23 **C**onclusio de qua numer. preced. procedit dummodo Episcopus vel Ecclesiæ sit in possessione.
 - 24 **I**tem quod procedat judicialiter, non extrajudicialiter.
 - 25 **E**cclésiæ non tenetur probare se esse in possessione libertatis & exemptionis a solutione onerum laicalium, quia dicitur probatum eo ipso, quod non probatur contrarium.
 - 26 **Q**uando dicatur procedi judicialiter, vel extrajudicialiter.
 - 27 **R**efertur alter casus similis controversia.

D I S C . XLVII.

Poffidente Ecclesiæ Cathedrali Cotronen, quamdam tenentam nuncupatam *Bucciafaro* in territorio Civitatis Insulæ, istius Baro prætendens habere jus exigendi quoddam onus fidei nuncupatum, ab exteris cum eorum animalibus in eo territorio depascentibus, de facto, & laicali auctoritate ab affluentiis, seu affidatis diæ tenentæ exegit ducatos 80. pro fida duorum annorum, Undè propterea Vicarius Generalis, prævia citatione, in contumaciam, tam Baronem, quam ejus ministros declaravit incurfos in censuras illatas per Sac. Canones, Conc. Trid. & Bullam Cænaræ contra occupantes bona Ecclesiæ, seu ab ea exigentes onera laicalia, à qua declaratione interpolata appellatione, & commissa causa in Rota coram *Carpinea* cum clausula *restitutis pecuniis & satisfacta Ecclesiæ*, datoque dubio, an sit locus revocationi censurarum, sub die 4. Martii 1667. affirmativa produit resolutione Baroni favorabilis, facto tamen deposito pecuniæ exactæ; Cujus resolutionis fundamentum fuit duplex nullitas per scribentes pro Barone deducta, Primò quia Episcopus vel ejus Vicarius non poterat esse Iudex in causa ejus mensæ ratione proprii interesse, Et secundò quod carebat jurisdictione cum diæ Barone, & Ministris, utpotè non subditis, nec ratione originis, nec domicili, nec delicti, vel rei sitæ, cum essent de diocesi Insulana, in qua etiam sita est tenentia, & sequuta fuit exactio. Re-

Reproposita verò causa sub die 16. Novembris e-
jusdem anni, cum vota non essent concordia, prodiit
resolutio, quod suspensis firmatis in dicta prima deci-
sione quoad dictas nullitates, concederetur interim
absolutio, quæ deneganda non est petenti, quoties
2. validitas censurarum in dubium revocatur ad, *text. in*
cap. solet. & cap. Venerabilis porro de sentent. excomm.
in 6. Franch. in dicto cap. solet. numer. 1. 6. 8. & 9. Abb.
in cap. per tuas num. 9. & 10. ubi Burr. n. 26. eodem tit.
cum aliis allegatis in 2. *decisione in sine*, in qua ad for-
mam discursus, plenè, & elaboratè deducendo multa
hinc inde facientia, ostenditur utrumque articulum,
judicandi scilicet in causa propria Ecclesie, vel men-
sæ, & censurandi non subditos, esse nimis dubium &
involutum.

Verùm reflectendo etiam ad veritatem, mihi vide-
batur tale dubium non adesse, quodque stantibus fa-
cti circumstantiis, casus pro meo iudicio esset planus
pro subsistentia censurarum, quoniam omnia tam in
prima, quam in hac secunda latiori decisione deducta,
percutiunt casum censurarum latarum ab homine,
ubi scilicet Episcopus, vel ejus Vicarius, ex propria au-
thoritate & jurisdictione illas proferat contra non
subditos, sive in causa propria, quod in præfati non
cadebat, dum solum agebatur de declaratione super
incurso in censuras latas à lege, per sacros scilicet Ca-
nones, Conc. Trid. & Bullam cænæ contra occupato-
res bonorum Ecclesie, & ab eadem seu Ecclesiasticis
exigentes tributa, vectigalia, aliaque onera laica-
lia.

Hoc autem fieri potest etiam cum non subditis &
exemptis, quorum aliàs Episcopus seu Prælatas esset
iudex incompetens, quinimò etiam si expressè habe-
rent privilegium, ne ab Ordinario censurari possent,
quoniam non est facere partes iudicis, sed simplicis
denunciatoris, neque proferre censuras, sed declarare
eas à lege prolatas *juxta tex. clar. in Clement. prima de*
privileg. in princip. ubi Abb. num. 22. Zabarell. n. 24. Fel-
lin. in cap. non potest de sent. & re judicata nu. 3. ubique
Fagnan. n. 16. & 23. & ceteri de quibus Campanull. in
diverfor. jur. can. rubr. 12. cap. 16. num. 42. Prax. Ar-
chiep. Neap. cap. 59. n. primo.

Et quamvis non desint dubitantes ex motivatis per
Fagnan. ubi *suprà*, ex ea ratione, quod licet Prælatas
aliàs incompetens non judicet super ipsarum censu-
rarum prolatione auctoritate sua, attamen judicare
dicitur cum non subdito super factis, ejusque decla-
ratione, declarando scilicet illum gessisse tale factum,
ob quod intrent censuræ à lege illatæ; Nihilominus
ubi factum est certum, habens speciem notorii, seu a-
liàs non controvertatur, ita ut illius verificatio, ut est
in delicto dubio & negato, non requirit processum
formalem, ac judicialem cognitionem, omnes Sac.
Congregationes, tam Concilii, quam Immunitatis, &
Episcoporum retinent hac opinionem, ex iis, quæ cum
acerrima disputatione habentur firmata *suprà in Mes-*
sanen. hoc eodem tit. disc. 29. ubi de censuris ab Or-
dinario validè declaratis ob violationem Ecclesiasticæ
immunitatis contra Equites Hierosolymitanos abs-
que dubio exemptos, & habentes expressum privile-
gium, nè à quocumque Ordinario executioni commu-
nicari, aliisque censuris innodari possint, cum aliis ibi dedu-
ctis; Undè cum factum in præfati esset certum &
incontrovertibile, quia censurati non negabant exa-
ctiones dictæ fidei, quod est onus laicale, atque clarum
sit jus præfati Bullæ cænæ super censuris contra
laicos hujusmodi onera ab Ecclesiis & Ecclesiasticis
exigentes, videbatur de plano verari in casu *dicta*
Clementina, undè propterea dicebam inanem remane-
re disputationem super dictis articulis, ut potè

extià casum, cum percutiant censuras latas ab ipso
Prælato aliàs incompetente, ex auctoritate, & jurisdic-
tione sua.

Ceterum, quatenus ad præfatos articulos pertinet,
adhuc, cum sensu etiam veritatis, dicebam præfatas
nullitates nullam habere subsistentiam, atque aucto-
ritates desuper deductas, cum aliquo forsitan æquivo-
co, non bene applicari ad factum, illos siquidem di-
stinguendo.

Quo ad illum, an Episcopus vel Prælatas censu-
ras proferre possit contra eum, qui sibi in persona
vel bonis injuriam seu violentiam faciat juxta dispo-
sitionem textus in *cap. dilecto de sentent. excomm. in*
6. ubi est sedes materiæ, quamvis Innoc. originarius au-
thor limitationis ibidem num. 1. dicat, dummodò ta-
men spiritualis gladius non exerceatur, nec pro sua nec
*pro aliena iniuria nisi contra homines sua jurisdic-
tionis, naturalis tamen defensio pro se & aliis bene potest*
exerceri etiam in homines cuiuscumque jurisdictionis;
Atque cum dicta Innocentii traditio tanquam sim-
plices relatores se a ulterius non examinata, pertran-
seant ibidem *Ancharan. numer. 1. Ioan. Andr. num. 2.*
Gemin. num. 10. & sequen. & ceteri incidenter, & ad
aliud propositum relati per *Borgnin. Cavalcan. dec. 28.*
par. 1. num. 39.

Nihilominus observabam, textum prædictum ip-
sæ litteræ loqui de injuria, quæ Prælato in persona & bo-
nis suis fieret, non explicando, an intelligatur de bo-
nis Ecclesie, & ratione Prælatuæ, nullusque ex dictis
Canonistis descendit ad hanc speciem, an scilicet dic-
tus gladius spiritualis exerceri valeat contra non
subditos turbatores seu usurpatores bonorum Eccle-
sie, quo casu dicebam firmam remanere opinionem,
Riccul. de jure personarum lib. 4. cap. 61. num. 36. cum
sequen. ubi præsertim num. 39. satis congruam & con-
vincentem assignat rationem, quod facilius Ecclesia
ejusque Prælatas subiectus est injuriis & violentiis
non subditorum, minorem timorem, minoremque
reverentiam habentium, idcirco ubi major est timor
seu violentia, ibi magis prompta & facilis debet esse
defensio; Atque Innocentii limitatio, rectè adaptabi-
lis videtur illi injuriæ, quæ ipsius Prælati personæ vel
bonis propriis fieret, quia non subditi ad nullam re-
verentiæ legem cum eo obligati, jure merè privato a-
gere dicuntur, Undè propterea non bene infertur ad
injurias & violentias ratione Ecclesie, & Prælatu-
ræ, cum tunc, quamvis non subditus efficiatur talis
ratione injuriæ, seu turbationis, ex iis, quæ habentur
deducta in *dicta Messanen.* Ponderata etiam ratione
clari inconvenientis, quod ita scilicet esset aperire la-
tam januam forensibus seu exemptis usurpandi bo-
na Ecclesiarum, vel Episcopos & Prælatos injuriandi,
& malè tractandi, quo nil absurdius, ut etiam habetur
disc. seq.

Quo verò ad alteram quæstionem, An scilicet &
quando Episcopus validè procedat in causa suæ Eccle-
sie vel mensæ, & an subsistat differentia inter causas
Ecclesie, & causas mensæ, ut scilicet in primis proce-
dere possit, quamvis recusabilis, non autem in alijs, ex
deductis per *Abb. & Burr. in cap. cum venissent de Ju-*
dicis cum alijs per Nat. conf. 174. num. 7. Alex. conf.
79. nu. 2. lib. 1. Surd. conf. 50. n. 11. & ceteri de quibus in
utraque decisione.

Dicebam fortè procedi cum aliquo æquivoco, pro
quo dilucidando, dictisque & similibus doctrinis
congruè applicandis, procedendum est cum distincti-
one sex casuum, Quorum primus est, ubi agitur de
causa in bonis propriis & particularibus ipsius Episco-
pi seu Prælati, & tunc rectè dicitur eum, nedum esse
recusabilem, sed etiam omninò incompetentem,
ita ut,

ita ut, etiam nulla recusatione accedente, gesta dicantur in valida ex juris dispositione in rubro & nigro Cod. *Ne quis in sua causa*, quoniam ita verè & propriè est judicare in causa propria & privata, quem casum examinare non oportebat, cum in eo non versaremur.

Alter casus est, ubi agitur de injuria facta personæ ipsius Prælati vel suis, & tunc distinguitur an id sequatur ratione personæ & jure privato, vel ratione Prælatuæ, ut in primo casu non sit competens, in secundo autem ad effectum recusationis distinguitur inter notorium, & non notorium, ut secundo casu sit recusable, non autem in primo *ad notat. per legistas in l. unica Cod. Ne quis in sua causa*, & *Canonistas in cap. si quis erga 2. q. 7. & cap. ex parte de verb. signif. de quibus Trentanq. lib. 2. var. tit. de judiciis resol. 5. num. 6. Barbosa in d. l. unicum. 11. & 12. Foller. in praxi criminal. verb. Item quod est notorius delinquens, & aliis, quod etiam obiter insinuabatur, dum causæ necessitas non exigebat.*

Tertius casus est, ubi agitur de causa Ecclesiæ cum non subdito, seu eo qui se prætendit non esse talem, ita ut controversia sit super jure cœquali, de cujus pertinentia agatur, undè Ecclesiæ ejusque Prælati gerant figuram partis formalis, ut, e.g. sunt jurisdictionales controversiæ, quæ habentur cum alio Episcopo super territorio & finibus diocesis, sive cum Prælato inferiori super territorio separato cum similibus, juxta casus, de quibus supra in *Tolerans dist. 1.* & tot aliis frequenter, & in hoc pariter dicebam, Episcopum esse, vel incompetentem, vel absque dubio recusabilem, cum in effectu facere diceretur causam propriam, nisi cum iis, qui se prætendunt exemptos & non subditos esset in jurisdictionis & superioritatis quasi possessione, quam illi de facto intervertere velent juxta casum text. in *cap. venerabilis de censibus, & capit. procuraciones eod. tit. cum ibi notatis, sed hæc etiam obiter utpotè extrâ casum controversiæ.*

Quartus est, ubi agitur de causa, in qua, tam Ecclesiæ, quam ipse Prælati habere quidem dicuntur interesse, quod tamen est modicum & valdè remotum, ut, e.g. sunt causæ super statu Beneficiorum, an scilicet essent de jure patronatus, nec ne, interest enim Ecclesiæ & Episcopi beneficia esse liberæ collationis, tam ob favorem libertatis, & exclusionem servitutis ipsius Ecclesiæ, quam etiam ob aliquod commodum ipsius Prælati, qui ita facilius suis benevolis ac benemerentibus gratificari potest; Verùm hoc dicitur interesse, vel satis modicum, vel remotum, quod non solum non causat incompetentiam ad effectum validitatis actuum, ubi nulla concurret recusatio, sed etiam ad istam impediendam, cum hæc non videatur causa sufficiens, ut quotidiana inconcussa praxis docet, quid quid parùm digestè in his terminis dicatur quoad recusationem apud *Coccin. dec. 79.* Sed pariter de hoc incidenter non examinata formiter veritate articuli utpotè extrâ casum controversiæ.

Quintus est, ubi Ecclesiæ non est in causa, nullumque præjudicium ex lite sibi resultat, quia nempe, nulla existente controversia super ipsorum bonorum vel jurium dominio & possessione penès Ecclesiæ, sola contentio sit super pertinentia fructuum & commoditatis inter ejusdem Ecclesiæ ministros, puta inter Episcopum, & Capitulum, sive Abbatem & Conventum, aut inter eundem Prælatum & fabricarios cum similibus, an scilicet illorum bonorum vel jurium fructus, essent de mensa unius, vel alterius, & hic videtur propriè casus, de quo loquuntur allegati canonistæ in ordine ad omnimodam incompetentiam influentem in invaliditatem actuum, etiam sine recu-

satione ex dicta dispositione juris in rubro & nigro Cod. *Ne quis in sua causa, &c.* cum tunc propriè agi dicatur de causa propria mensæ discretivè ad alios ministros, vel usus, absque aliquo præjudicio Ecclesiæ saltè directo & principali, quia ejus non interest, an firma remanente substantia domini, possessionis, & libertatis bonorum penès ipsam, eorum fructus, vel commoditas, uni vel alteri ex ejus Ministris applicetur; Solum que potest adesse præjudicium secundarium & consequitivum non ita considerabile, Neque ex deducendis in casu sequenti alio modo intelligi possunt dicti Canonistæ, quando dicunt, quod Episcopus non potest esse judex in causa suæ mensæ, capiendo hanc negativam tanquam omnimodam in ordine ad annulationem actuum etiam sine recusatione.

Sextus demùm est casus præcisus præsentis controversiæ, ubi scilicet agatur de dominio, & possessione, vel libertate bonorum ipsius Ecclesiæ Cathedralis vel Collegiæ, &c. cum tertio, ita ut litis eventus perpetuum commodum vel respectivè damnum percutiat principalitèr ipsius Ecclesiæ, quæ ita ea bona in controversia existentia acquirat, vel respectivè amittat, aut alicui oneri & servituti obnoxia habere cogatur, exindè verò accessoriè & consequitivè resultet damnum vel respectivè commodum Episcopi vel Prælati, cujus (juxta generalem naturam omnium Ecclesiarum & Beneficiorum) sunt fructus & emolumenta obvenientia ex bonis, & juribus Ecclesiæ, quæ supportus ejusdem Ecclesiæ oneribus cultum & rectam administrationem concernentibus exuberant, ut regulariter, non consisto de particulari applicatione ad certum usum, sunt bona & jura Cathedralium, Metropolitanarum, & Patriarchalium Ecclesiarum, sive etiam Abbatialium, & Collegiarum habentium proprium Prælatum cum jurisdictione.

Et isto casu duæ intrant quæstiones, Una ubi res est in fieri, & causa non instructa, atque altera pars Episcopum seu Prælatum ob hujusmodi proprium interesse recusat suspectum, an scilicet non probata alia legitima suspitionis causa, regulariter necessaria in recusatione judicis ordinarii, ista sola sit sufficiens; Et altera ubi agitur de causa jam sopita, ad effectum validitatis sententiæ, & actuum in contumaciam, seu aliàs nulla accedente recusatione.

Ubi agitur de prima quæstione, adhuc contentio est inter scribentes, siquidem civilistæ, antesignanum habentes *Baldum in dicta l. unica Cod. ne quis in sua causa*, tenent negativam, adhibentes idem exemplum positum per *Bald.* de causa devolutionis molendini, & bonorum Episcopatus seu Ecclesiæ Cathedralis Perusii, ut post *Salicet. in eadem l. unica num. 6.* & alios *Redoan. de reb. Eccles. non alien. quæst. 78. capit. 8. num. 4. & 5. Mar. Antonin. lib. 1. variar. cap. 48. Bellef. disquis. Clerical. tit. de exemp. Clericorum a statutis 5. 1. num. 36. & 37. cum quibus inclinare videtur *Sperill. decis. 39.* apud quos aliqui habentur etiam Canonistæ hanc opinionem sequentes.*

Admittebam tamen in contrarium esse magis communem, præsertim Canonistarum, ut possit reculari, quodque ista dicatur causa sufficiens, atque hanc sequitur Rota utpotè æquiorum, ut apud *Coccin. dicta dec. 79. Cas. de Grass. dec. 4. de except. Orisob. dec. 52. dec. 36. numer. 15. par. 10. rec. & in aliis;* Et in his terminis loquuntur superius allegati, præsertim *Alex. conf. 79. lib. 1. numer. 2. Narta conf. 174. numer. 7. Surd. conf. 50. numer. 11. ex Abb. Butt. Dec. & aliis in dicto cap. cum venissent.*

Et sic exemplificando, juxta praxim Curie, Quan-

do intentante Promotore fiscali causam devolutionis aliorum bonorum seu pertinentiarum decimarum aut aliorum jurium coram ipso Episcopo vel Prælato, altera pars eum recusaret, ac adiret A. C. vel Metropolitanum seu alium superiorem, undè disputari contingeret in Signatura, an causa ad huc integra & indecisa remittenda esset necnè ad Ordinarium in prima instantia juxta dispositionem Sac. Conc. Trid. Sess. 24. de reformat. cap. 20. Causa omnes, &c. atque istos terminos verè percipiunt proximè allegati auctores, in quibus decisiones se fundant.

Secus autem ad secundum effectum, ubi scilicet agitur de nullitate gestorum etiam sine reculatione ex defectu jurisdictionis, deducto ex eo quod ageretur de causa suæ mentis, tunc enim videtur assumptum omninò erroneum nullo auctoritatis, vel rationis fundamento munitum ut *ultra* Butr. & Abb. in dicto cap. cum venissent de judiciis, & Felin. ibidem num. 7. & in cap. insinuante nu. 3. de off. legati Ostien. in cap. ex parte num. 5. & 6. de verb. signif. ac Bald. Salicet. & alios in dicta L. unica C. ne quis in sua causa firmant Lap. alleg. 37. ubi de Prælato volente exigere Canones, livellos, & alios redditus, Oldrad. conf. 156. num. 1. & Calderin. conf. 6. de judiciis, apud quos de causis, quarum accessoria seu consecutiva utilitas erat Prælati, de quo etiam Capic. dec. 137. & Boer. dec. 136. ubi de Episcopo volente exigere subsidium charitativum, cum aliis per Laurent. in tract. de Judice suspecto cap. 5. num. 26. ubi explicitè de causis mentis, eosdemque terminos percipiunt supra allegata decisiones Cas. de Grass. Orthob. & alia, super causis scilicet bonorum Ecclesiæ Cathedralis, quorum devolutionum seu recuperationum fructus Episcopatus redditus impinguerent, & successivè in ipsius Episcopi commodum & utilitatem cederent.

Et tamen nemo ex dictis dubitat de competentia, & de validitate actuum, quodque ex consensu implicito vel explicito, talis Prælati possit esse iudex, solaque difficultas est in ordine ad reculationem, & in hoc veritatem æquivocum clarum circa malam intelligentiam dictorum Canonistarum, quando dicunt, quod Episcopus non potest esse iudex in causa suæ mentis, quoniam, vel intelligendi sunt juxta quintum proximè præcedentem casum, ubi scilicet causa principaliter vertitur super pertinentia fructuum & commoditatis ad unam vel alteram mensam absque alio Ecclesiæ præjudicio, vel ad effectum recusabilitatis. Idèdque, aliud est dicere, quod non potest esse iudex altera parte invita, quia nempe possit recusari, aliud verò quoad omnimodam impotentiam, seu negationem jurisdictionis, undè resultat nullitas.

Evidenter id comprobatur viva & convincens ratio, quæ deficientibus etiam auctoritatibus, sufficere deberet, quoniam causa propria dicitur illa, cujus commodum & incommodum principaliter pertinet ad eum, qui iudicis partes assumere autumat Bald. in d. L. unica Cod. ne quis in sua causa num. 3. Salicet. ibidem num. 6. Barbof. in l. si quis ex aliena num. 11 q. ff. de judiciis. Marta voto seu dec. 57. nu. 22. & 23. Quæ ratio adaptari non potest Episcopo seu Prælato, quoties causa est cum tertio, super perpetuo puncto dominii vel libertatis bonorum Ecclesiæ, dum victoria, vel succumbentia respicit in substantia perpetuum commodum vel damnum ipsius Ecclesiæ, quæ ita magis ditata vel depauperata remanebit, damnum verò vel commodum Prælati est accessorium & consequitivum in solo fructu, ac etiam temporaneum & accidentale, quod cessare potest etiam antè causam finitam per ejus cessum vel decellum, Ac etiam quia

Card. de Luca de jurisdic. & foro compet.

Episcopus, vel alter Prælati non est Dominus, sed administrator, atque bona non sunt sua, idèdque non videtur quale fundamentum, nec legale, nec naturale habeat hæc opinio.

Neque omne interesse facit causam propriam, sed solum illud, quod est totale, & principale, non autem accessorium & consequitivum, nam aliàs ubi, e.g. iudex participat de confiscationibus seu incarcerationibus, ut est in aliquibus Tribunalibus Urbis ex deductis infra in Romana decima disc. 85. quod iudex participat de quarta parte, seu alia quota, debet esse incompetentis, cum similibus, Undè propterea dicta magis communis, & per Rotam recepta opinio, quod Episcopus, vel Prælati in hujusmodi causis ratione dicti proprii interesse accessorii & consecutivi, sit recusabilis, magis procedit de quadam æquitate, quam sequuntur Canonistæ & Rota, quoniam de stricto jure, magis juridica est opinio Bald. aliorumque civilistarum.

Alia etiam accedente ratione ad effectum validitatis gestorum, quod scilicet Episcopus, quamvis recusabilis, de consensu partis rectè iudicat, ut ex Hostiens. & aliis Fagnan. in cap. procuraciones num. 47. & 48. de censibus, & cæteri, undè propterea, parte citata, & non recusante, concurrere dicitur consensus in jurisdictione, vel explicitus si comparet, vel implicitus, qui in contumace inesse dicitur, cum iste sit unus de effectibus contumaciæ.

Idem quoque clarè comprobatur communis & inconcussa totius Orbis Catholici observantia, quæ apta est inducere competentiam, etiam ubi de jure non adesset, ut ex Hostien. bene Felin. in dicto cap. cum venissent num. 7. de judiciis, Plurium enim Cathedralium & Metropolitanarum redditus in Italia, ferè omnes consistunt in Canonibus, livellis, & laudemis bonorum emphyteuticorum, seu feudaliu, ut sunt præsertim Ecclesiæ Ravennaten. Mediolanen. Florentin. Bononien. Mantuana, & similes, ac Abbatia Nonantulan. & Farfen. atque in Hispania tam magnillarum Ecclesiarum redditus consistunt in decimis & primitiis; Et tamen causæ super obligatione vel respectivè exemptione decimarum, sive super devolutione bonorum feudaliu, vel emphyteuticorum, aut super solutionibus Canonum & laudemiorum, in prima instantia fiunt coram ipsis Ordinariis, eorumque curiis, & officialibus.

Quod observabam ad litteram probari per text. in cap. venerabili, & capit. procuraciones de censibus, in quibus supponitur Episcopi competentia super jure visitandi Monasteria, etiam extra dioccesim, & exigendi procuracionem, quæ cedit ad ipsius Episcopi pro tempore commodum, non indè tamen dicitur causa propria, quia ejus substantia, & perpetua pertinentia est Ecclesiæ.

Idem quoque nimis clarè comprobante ratione inconvenientium, & absurdorum, quod scilicet Episcopi, pro exigendis eorum redditibus, ac percipiendis fructibus bonorum à colonis & remdentibus, propriam jurisdictionem exercere impediti, cogentur Metropolitanos, vel alios superiores & iudices adire, quo nil absurdius, Undè propterea, loquendo cum solo sensu veritatis, dicebam dictas propositiones in contrarium ponderatas videri nimium perniciosas, ac Episcoporum & Prælatorum jurisdictioni & existimationi præjudiciales, nam ita quilibet posset eos contemnere, ac bonis & redditibus Ecclesiæ spoliare.

Cæterum, quatenus pertinet ad præsentem casum particularem, cum Baro laicus cum ejus laicali auctoritate quamdam violentiam Ecclesiæ ac Episcopo intulit,

L

intulit.

intulisset, exigendo de facto ex fructibus suorum bonorum onus laicale, Tunc non solum, ubi nulla accessit recusatio, sed etiam accedente & spreta, ad censuras procedi potuisset, quamvis hominis & non legis, ex ratione superius insinuata, quod tunc Episcopus procedere dicitur, potius tanquam pars se defendendo, ac vim vi repellendo cum armis Ecclesiasticis, quam tanquam iudex, juxta magistralem traditionem Innocentii in dicto cap. venerabili de censibus nu. 5. circa finem, idemque per eadem verba reassumit Hostiensis in dicto cap. procuraciones eodem tit. nu. 7. & sequuntur Tirrecrem. & Preposit. in cap. si quis erga 2. question. 7. in fine Butr. & Abb. in dicto cap. cum venissent de iudicis numer. 10. Lap. dicta alleg. 37. Caldrin. dicto conf. 6. de iudicis, Riccul. de jur. personarum dicto lib. 4. cap. 61. num. 2. cum sequen. Fagnan. in cap. nostri de electione n. 20. & dicto cap. procuraciones n. 28. cum sequen.

Idque, sive cum subdito, sive cum non subdito, quoniam ut supra insinuatum est, defenso adhibenda est cum omnibus, ac magis cum non subditis utpotè minus reverentibus, ac facilioribus ad huiusmodi violentias & perturbationes inferendas, Consideratio autem, an agatur de subditis, vel non subditis, percutere solum videtur effectum facilioris probationis & possessionis, in qua Episcopus perturbetur, quoniam certum est id procedere cum præsupposito, quod sit in possessione, in qua molestias recipiat, cum hoc defensionis remedium concedatur ad se tuendum in possessione, quæ obrinetur, non ad recuperandam eam, quæ non habetur, juxta communem sensum Canonistarum, de quibus supra, & aliorum; Undè quoties præsertim agitur de possessione jurisdictionis vel alterius juris incorporalis, juxta casum textus in dicto cap. venerabili de censibus, quia nempe agatur de jure visitandi Ecclesiam seu personas in diocesi, cum jure exigendi procuracionem, suffragatur respectu juris assistentis in isto casu militantis, non autem in altero ubi extra diocesim, & cum non subditis, ut ex eodem Innoc. & aliis Fagnan. in dicto cap. procuraciones nu. 39. Et sic ad effectum facilioris, vel difficilioris probationis possessionis, de qua tuenda agatur.

Adversus istud fundamentum, duo motivantur in secunda decisione, seu verius discussu 16. Novembris 1667. Primò quod id procedat cum dicto præsupposito possessionis, de qua non videbatur constare, Et secundò quod intelligatur, quatenus procedatur extrajudicialiter, secus autem in forma judiciali juxta communem sensum eorundem Canonistarum, de quibus supra, Et de utroque dubitati videtur, dum exactio facta non erat ab ipsa Ecclesia vel Episcopo, sed ab affectuatis seu assidatis introductoribus animalium in eo territorio ad ascendendum, Atque processum videbatur in forma judiciali, quoniam prævia instantia Promotoris fiscalis, Vicarius Generalis, cum præcedenti justificatione de non tuto accessu, per editum citaverat Baronem, ejusque Ministros, & Officiales, ad dicendum intrà certum terminum causam quare non deberent declarari excommunicati, &c.

Utraque tamen difficultas parùm subsistens videbatur, non ex jure sed ex facto; Non negabam enim veritatem utriusque præsuppositi juris, quod scilicet Episcopus debeat esse in possessione, quodque ipse, vel ejus Vicarius, unum & idem Tribunal constituens, in forma extrajudiciali potius procedat, quoties præsertim agitur de substinendo actu, recusatione non obstantè, negabam verò applicationem ad factum.

Quatenus enim pertinet ad primam difficultatem, prorsus absonum videtur, Ecclesiam, quam non dubitatur aliquod prædium seu rem in dominio & possessione habere, teneri justificare possessionem suæ exemptionis, & libertatis ab oneribus laicalibus, quoniam ista probatio adesse dicitur per speciem notorii juris, donec per laicum prætendentem contrarium id probetur cum illis requisitis, de quibus in celebri Brundusina gabella coram Penia inter suas dec. 1079. & in alia magis celebri Alben. gabella coram Merlino inter suas dec. 902. de quibus in Hydruntina, & in Mediolanen. Imbottatus, & in aliis sub tit. de Regalibus ad materiam Vectigalium & gabellearum; Quod scilicet esset onus merè reale, fixum, & invariabile transiens cum ipsa re ad quoscumque possessores etiam exemptos, Sive quod idem jus competat ratione domini directi, quia dominium possessoris esset subalternum ad quoddam fructuum speciem tantum restrictum juxta casum, de quo infra in Tarentina disc. 66. habetur etiam in dicta Hydruntina; Sed quia hoc non præsumitur, atque Ecclesiæ assistit certa regula generalis super libertate & exemptione, limitanda solum in dictis casibus; Idcirco incongruum est dicere, ut qui habet fundatam intentionem in regula, teneatur probare non limitationem, cum de jure propositio sit in contrarium ex deductis per Manic. dec. 251. num. 4. Barbof. axiom. 197. & passim; Atque effectus sumptum Ecclesiasticæ immunitati nimis præjudicialis; Nil obstante quod exactio facta esset à laicis introductoribus animalium, quoniam cum isti pro huiusmodi pascuis de certa pensione seu fida convenissent, absque eo quod ad aliud teneri deberent, nil eorum intererat quantitatè ex dicta causa solvendam; uni magis, quam alteri præstari, Unde propterea exactio directè, & immediatè petebatur ipsam Ecclesiam, ita suportantem onus laicale, ac patientem diminutionem fructuum ejus bonorum; Dicta enim consideratio exactionis onerum à colonis laicis, procedit, ubi agitur de illis oneribus, quæ exiguntur à personis subditis ratione personarum, sive etiam ratione bonorum jam effectorum de proprio dominio, & cum eorum patrimonio incorporatorum, quamvis inspecta causa seu origine obviant à portione colonica bonorum Ecclesiæ, juxta ea quæ pluries habentur deducta in dicta tua materia gabellarum & vectigalium sub titulo de Regalibus præsertim disc. 53.

Et quoad processum judicialem, adhuc factum non assistebat, quoniam licet potuisset Episcopus vel Vicarius aequali more, vim vi repellendo procedere de facto per censuras, eodem modo quo de facto laicus procellerat ad exactionem, nihilominus urbanus facere videtur, si citationem adhibet, ne de nimis properantia redarguatur, ut post antiquiores Riccul. dicto cap. 61. num. 2. & Fagnan. dicto cap. procuraciones, Unde incongruum est retorquere in odium id quod in gratiam alterius partis & cum majori æquitate ac urbanitate gestum est; Unde propterea, mihi videbatur ex multis istum casum non esse capacem tot difficultatum, præsertim circa defectum jurisdictionis, quia in causa mentis; Non improbabilem tamen postea expertus sum aliam difficultatem super defectu jurisdictionis cum non subditis, & pro bonis extrà territorium proprium, ut in Cusenina juris pascendi, de qua hoc eodem tit. disc. seg. ubi videndum de dicto puncto.